

Психологическое здоровье и благополучие нации: проблемы, реалии и перспективы [Текст]:
Материалы международной научно-практической конференции (г. Донецк, 25-26 ноября
2011 г.) / Под ред. кафедры психологии ДонНУ. – Донецк, 2011. – С. 340-344.

Тищенко Лілія Валеріївна

Маріупольський державний університет

кандидат психологічних наук

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ТА ПІДТРИМКИ
СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ
МОЖЛИВОСТЯМИ (ОФМ)**

Навчання у вищому навчальному закладі є однією з провідних форм соціальної діяльності, яка потребує наявності у індивіда певної системи соціальних, психологічних та психофізіологічних здібностей та властивостей. Тому однією з найважливіших проблем освіти на сьогодні виступає розвиток нових підходів щодо створення освітнього простору для осіб з ОФМ. Вивченню специфіки процесу навчання студентів цієї категорії присвячені роботи В.Засенко, К.Кольченко, П.Таланчука, М. Томчук, І.Іванова [1-3].

Аналізуючи специфічні особливості навчання, професійного становлення та екзистенціонального самовизначення студентів з ОФМ, ми дійшли висновку, що вища освіта повинна сприяти формуванню та розвитку у представників цієї категорії психологічної структури, яка заснована на усвідомленні власних можливостей та потенціалів. Вищий навчальний заклад у відношенні до них повинен сприяти формуванню адекватних уявлень щодо власних можливостей, створювати умови для пошуку своїх максимальних можливостей, сприяти розвитку самої сильної психологічної здібності, яка стане основою формування смисложиттєвих орієнтацій, професійної самоідентифікації та успішної соціальної інтеграції. На наш погляд, вирішення завдань психологічного супроводу категорії студентів з ОФМ, що знаходяться у стінах вищого навчального закладу, може виконувати соціально-психологічна служба ВНЗ (як невід'ємний елемент системи вищої освіти), робота якої повинна бути спрямована на розкриття потенційних можливостей кожного з представників

ть	<ul style="list-style-type: none"> - формування спрямованості на професійне становлення та професійну діяльність; - індивідуально-психологічна допомога з розвитку значущих індивідуально-психологічних здібностей та якостей; - розвиток професійної Я-концепції 	професійної самоідентифікації; - інформаційна підтримка з питань соціальних прав та гарантій, соціально-трудового законодавства	та розвитку	
----	--	--	-------------	--

Виходячи з концепції моделі нами було здійснено комплексну психологічну роботу зі студентами з ОФМ. Перший етап спрямований на цільову групу представників цієї категорії для яких характерне включення власних обмежень в структуру образу-Я, що в свою чергу впливає на специфіку проектування ними власного майбутнього. Система роботи включала: 1) Тренінг, спрямований на розвиток розуміння власної системи цінностей та суб'єктивних смислів, на розкриття прихованих ресурсів, вирішення внутрішніх протиріч, створення умов для засвоєння та перетворення отриманого досвіду у власні ресурси, відчуття відповідальності за власні життєві вибори (40 годин: 10 занять по 4 години). Мета тренінгу полягала у подоланні недоліків в особистісному розвитку молодих людей з ОФМ, що склалися на попередніх етапах онтогенезу, в створенні умов для їх особистісного розвитку через рефлексивний аналіз різних аспектів власного «Я» та власних можливостей, для формування навичок цілепокладання та проектування перспектив власного життя, а також усвідомлення та прийняття відповідальності за власне життя, формування навчально-професійної орієнтації. 2) Індивідуальне та групове консультування, спрямоване на усвідомлення молодими людьми з ОФМ протиріч у власній особистісній структурі, на активізацію внутрішніх особистісних ресурсів, формування самоідентичності та самоприйняття власної особистості. 3) Групи взаємодопомоги та взаємопідтримки, робота яких сприяла усвідомленню студентами з ОФМ власної належності до групи людей, які стикаються з подібними проблемами, з тими ж самими ускладненнями в стінах ВНЗ та поза ними, переживають ідентичні почуття та емоції; виникненню зацікавленості

учасників в спілкуванні та взаємодії з представниками своєї категорії, а також бажання поділитися власним досвідом та досягненнями; блокуванню страху соціальної взаємодії та формуванню позитивного відношення до групових форм роботи. Другий етап роботи спрямований на цільову групу студентів з ОФМ, для яких характерна низька орієнтація на пряму соціальну взаємодію, побоювання індивідуальної взаємодії, а також бажання приховувати власну індивідуальність. Виходячи з визначених проблем, розроблено тренінгову програму, яка розрахована на 20 годин (5 занять по 4 години) та спрямована на розвиток комунікативних навичок у студентів з ОФМ, на формування в них здатності до встановлення соціальних комунікативних контактів з оточуючими, подолання негативних комунікативних установок та очікувань, зняття існуючих комунікативних страхів та бар'єрів. Тренінгова робота супроводжувалася такими формами роботи, як індивідуальне консультування та робота груп спілкування.

Повторна діагностика дозволила встановити ефективність комплексної психологічної роботи, яка сприяє подоланню недоліків в особистісному розвитку молодих людей з обмеженими функціональними можливостями, що склалися на попередніх етапах онтогенезу, створенню умов для їх особистісного розвитку через рефлексивний аналіз аспектів власного Я та власних можливостей, формуванню навичок цілепокладання та проектування перспектив власного життя, а також усвідомленню та прийняттю відповідальності за власне життя, формуванню навчально-професійної орієнтації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – Дитячий фонд ООН Шізеґ. – 2003. – 412 с.
2. Конвенція ООН з прав дитини: Шляхи практичного застосування. Методичні рекомендації./ Упоряд. Г.М. Лактіонова та інш. – К.: Науковий світ, 2001. – 37 с.

3. Таранченко О.М., Засенко В.В. Державний стандарт спеціальної освіти: коментар фахівця // Дефектологія. – 2004. – №2. – С. 2-6.

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ

Тищенко Лилия Валериевна – старший преподаватель кафедры педагогики и психологии Мариупольского государственного университета, кандидат психологических наук

Адрес: 87516 г. Мариуполь пр-т Победы д.27 кв.26

Контактный телефон – 098 073 16 86

Эл. адрес: pavlil.2010@ yandex.ua